

Eenige moeielijk te onderscheiden grassoorten.

I. *Triticum repens* L.

De laatste jaren verzamelden wij veel materiaal van *Triticum repens* L. Getroffen door de variabiliteit dezer soort, poogden wij de vormen te rangschikken. Slaat men de 1^e uitgave van den Prodrumus op, dan vindt men daarin een drietal variëteiten vermeld nl.:

a. vulgare bladen vlak, groen;

β. glaucum bladen grijs-groen, naar boven opgerold;

γ. littorale bladen grijs-groen, over hunne geheele lengte opgerold.

Reeds Oudemans maakt in zijn flora de opmerking dat deze variëteiten weer een onderverdeeling toelaten, waaraan trouwens van Hall in de F. B. S. reeds begonnen was. Inderdaad verstaat men er tegenwoordig rassen of vormengroepen onder, die bovendien door die korte omschrijving niet eens duidelijk onderscheiden worden.

Ascherson en Graebner geven in hun Synopsis een geheel andere verdeeling in een groot aantal rassen, variëteiten en subvariëteiten aan. Doch ook hun verdeeling bleek ons op verscheidene punten niet voldoende. Om een voorbeeld te geven: hun eerste verdeeling in rassen grondt zich op het al of niet behaard zijn der onderste bladscheeden, een ideaal kenmerk, als het uitkwam. Het ras met behaarde scheeden: *caesium* C. Bolle troffen wij in ons

land niet aan, terwijl planten met behaarde scheeden volstrekt niet tot de zeldzaamheden behooren.

Een tweede kenmerk waaraan men in de toepassing niets heeft, doet zich voor bij de onderverdeling van het ras *aristatum* Döll. Zij onderscheiden hier een aantal variëteiten waarvan de kafjes langzaam in een meer of minder langen naald uitloopen, naast eenige anderen, waarbij de vliezige rand plotseling ophoudt en alleen de hoofdnerf zich in een naald voortzet. Dit kenmerk is ons gebleken niet te zijn toe te passen. Aan eenzelfde plant treft men aartjes aan, die beide wijzen van genaald zijn te zien geven. Allerlei overgangen komen zelfs aan een aartje voor.

Vervolgens wordt bij de afscheiding der variëteit *dumetorum* Döll. als kenmerk opgegeven: het aanwezig zijn van zijaartjes op de onderste tanden der aarspil. Neemt men het kenmerk der naald als enig criterium aan, dan vindt men meer planten, die tot deze variëteit gerekend moeten worden zonder, dan met zijaartjes. Terwijl bovendien bij planten, die in 't geheel niet tot deze variëteit behooren, zijaartjes niet zeldzaam voorkomen, zelfs wel midden in de aar.

Ook wordt een variëteit *pubescens* afgescheiden met als kenmerk een wollig behaarde aarspil. Deze vorm troffen wij aan bij planten, die tot allerlei variëteiten behooren.

Wij vermoeden dan ook, dat van alle variëteiten kunnen onderscheiden worden:

- a. een normalen vorm.
- b. " vorm met behaarde onderste scheeden
- c. " " " " aar-as
- d. " " " " zij-aartjes.

Of zij inderdaad bij *alle* var. voorkomen, is ons nog niet gebleken. Bij de volgende indeeling geven wij op, bij welke var. wij ze aantreffen, terwijl wij dit verder hopen te onderzoeken en in de belangstelling der floristen aanbevelen.

Wij zijn hierdoor gekomen tot de volgende indeeling:

A. Planten grasgroen, bladen vlak.

I *vulgare* Döll. kafjes stomp of iets spits, zonder naald.

a. *arvensis* Rchb. Aartjes meest 5-bloemig.

β. *distans* Lange. As der aartjes verlengd, waardoor de bloemen uit elkander staan. Aar slap overhangend.

II *aristatum* Döll. kafjes genaald. Kelkkafjes 5-nervig.

a. *subulatum* Schreb. kroonkafjes toegespitst, bijna geen naald.

β. *dumetorum* Döll. Naald hoogstens $\frac{1}{4}$ van de lengte van het kafje.

γ. *Leersianum* Rchb. Naald ongeveer $\frac{2}{3}$ van de lengte van het kafje.

δ. *sepium* Döll. Naald even lang als het kafje. Plant stijf rechtopstaand.

III *majus* Döll. Plant zeer groot. Bladspriet tot $1\frac{1}{2}$ cM. breed. Aar lang. Kelkkafjes 7—9-nervig. Kroonkafjes genaald.

B. Planten meer of minder grijs- of blauwgroen.

IV *glaucum* Döll. Plant krachtig. Bladen smal, meest aan den punt ineengerold. Stengel rechtopstaand. Kelkkafjes niet duidelijk gekield.

V *maritimum* Koch. Plant laag, stengels meest opstijgend, sterk blauwgroen tot witachtig. Bladspriet meestal borstelvormig ineengerold. Weinig aartjes, en die meestal armbloemig.

VI *litoreum* A. u. G. Plant krachtig. Aartjes groot met brooze spil (tot $2\frac{1}{2}$ cM.). Kelkkafjes gekield. Bladen breed, van boven zeer ruw. Gedeeltelijk ingerold.

β. *aristatum* Martens. Kafjes genaald.

Behaarde onderste scheeden treffen wij tot nog toe aan bij (Iα, IIβ, IV). De subvar. *pubescens* Döll met behaarde aar-as bij (IIβ, IIγ). Vormen met zijaartjes bij (IIα, IIβ,

II, III) terwijl zich ook in het Vereenigingsherb. dergelijke vormen bevonden.

De meeste last met determineeren verschaffen de duinen strandvormen, omdat hier gemakkelijk verwisseling mogelijk is met *Triticum repens* \times *junceum* (*T. pungens*).

Triticum junceum L. is een zeer kenbare soort, die betrekkelijk weinig afwijkt. Toch is het opmerkelijk hoe weinig verscheidenheden men aantreft in het Vereenigingsherbarium. Wij wijten dat aan het lastige bewaren der plant. De uiterst broze aarspil breekt bij het drogen licht, zoodat men alleen jonge planten volledig kan verzamelen. Zelf verzamelden wij de beide vormen α *microstachyum* Lange met kleine aartjes en β *macrostachyum* Lange met groote aartjes. Bovendien merken wij op, dat de kelkafjes verbazend in vorm en relatieve lengte kunnen verschillen. Bij exemplaren, gecultiveerd door wijlen den heer Blijdenstein, bereiken de kelkafjes nog niet het derde deel der lengte van het aartje; terwijl wij exemplaren langs het strand verzamelden waarbij kafjes en aartje bijna niet in lengte verschilden.

Wat de oude *Triticum acutum* en *pungens* betreft, meenen wij dat deze kwestie uitstekend door A. en G. is opgelost door ze als vormen te beschouwen van een polymorphen bastaard tusschen *Tr. repens* en *Tr. junceum*. Van deze vormen schijnt de eerste *A. acutum* bij ons nogal algemeen te zijn. Zij gelijkt zeer sterk op strandvormen van *Tr. repens* en is er soms niet gemakkelijk van te onderscheiden. De tweede vorm *B. normale*, die meer op *Tr. junceum* gelijkt, schijnt zeldzamer te zijn, terwijl wij den derden vorm nog niet aantreffen. Voor kenmerken en onderverdelingen volstaan wij met naar A en G. Synopsis deel II p. 662—667 te verwijzen.